

ეკონომიკა

დღესდღეისობით მსოფლიოში ეკონომიკური ტენდენცია მჭიდროდ უკავშირდება გლობალიზაციას. კერძოდ საქმე გვაქვს ეკონომიკური გლობალიზაციის ეპოქასთან, რაც უფრო გვაკავშირებს მსოფლიო მოქალაქის მცნებასთან. საქართველოში სამწუხაროდ ეკონომიკური გლობალიზაციის ტენდენციების ათვისება ძალიან რთულად ხდება, რადგან პირველ რიგში ის არის პოსტ საბჭოთა ქვეყანა და მეორე რიგში ის არის განვითარებადი ქვეყანა, რომელიც არასწორ ეკონომიკურ პოლიტიკას ანხორციელებს კერძოდ მისი ექსპორტ-იმპორტის მაჩვენებელი არის არა არაკანონზომიერი და აკლია ბალანსი, რომ დავკონკრეტდეთ ჩვენ ქვეყანაში უფრო მეტი იმპორტია და ნაკლები ექსპორტი. ნუ ჩვენ, განვითარებადი ქვეყანა უფრო მეტს ვიზდით, ვიდრე გვიხდიათ. რაც ეკონომიკის მზარდ უკანსვლას ხელს უწყობს. ეს ყველაფერი რიგი ფაქტორების გამო ხდება. პირველი მიზეზია ჩვენი უახლოესი წარსული, ანუ ჩვენ ვართ პოსტ საბჭოთა ქვეყანა, რომელიც სსრკ-ს დაშლის შემდეგ გადავედით გარდამავალ კაპიტალიზმში, ანუ ჩვენ არც კაპიტალიზმი გვაქვს ბოლომდე და არც სხვა მმართველობის ფორმა. საბჭოთა კავშირის დროს იყო რეპრესირებადი პოლიტიკა და მიუხედავად იმისა რომ მათ პოლიტიკას ბევრი საერთო ქონდა იდეოლოგიურად სოციალიზმთან, მაინც არ იყო ბოლომდე სოციალიზმი. ამ დამატებითმა ფაქტორმაც იმოქმედა ჩვენი ქვეყნის ამჟამინდელ მდომარეობაზე. უფრო კონკრეტულად ვთქვათ ძირითადი ეკონომიკური პრობლემები.

- 1) ლარის გაუფასურება
- 2) არასწორად ბალანსირებული ექსპორტ-იმპორტი
- 3) უმუშევრობა

ბოლო წლების მონაცემებით ექსპორტის დონემ მნიშვნელოვნად იკლო იმპორტთან შედარებით. აღნიშნული ძალიან მარტივად აიასახა ეროვნულ ვალუტაზე და მოხდა მისი ეტაპობრივი გაუფასურება. რეალურად როდესაც ქვეყანაში დოლარი აღარ შემოედინება, ეს იწვევს მის დეფიციტს. აღნიშნული დეფიციტის საფუძველზე კი ხდება მისი ფასის ზრდაც.

ექსპორტის დონის ასეთი დაბალი მაჩვენებელი კი დამოკიდებულია იმაზე, რომ ვიყენებთ საზღვარგარეთ წარმოებულ პროდუქციას. საზღვარგარეთული პროდუქციის ასეთი ოდენობით გამოყენება კი ნიშნავს იმას, რომ არ ვცდილობთ ქვეყნის შიგნით წარმოების განვითარებას. ჩვენ თუ შევძლებთ ვანარმოთ ანალოგიური პროდუქცია ქვეყნის შიგნით, რისი რესურსიც ბევრ სფეროში გაგვაჩნია, მაშინ დავარეგულირებთ იმპორტსა და ექსპორტს შორის ასეთ ნეგატიურ სხვაობას. სად იქმნება სამუშაო ადგილები? წარმოუდგენელია, რომ საჯარო სფეროში შეიქმნას იმდენი სამუშაო ადგილი, რომ დაკმაყოფილდეს უმუშევრების მნიშვნელოვანი ნაწილი. სამუშაო ადგილების შექმნა ძირითადად უნდა მოხდეს კერძო სექტორში. ამ უკანასკნელს კი სათანადო განვითარება და ხელშეწყობა სჭირდება. ამიტომ სახელმწიფომ თანხები უნდა მიმართოს მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისთვის, რაც სამუშაო ადგილების შექმნასაც გამოიწვევს.

უნდა განვითარდეს მეწარმეობაც. ჩვენს ქვეყანას აქვს იმის რესურსი, რომ ანარმოოს სხვადასხვა პროდუქცია, რომელიც ახლა საზღვარგარეთიდან შემოაქვს. მაგალითად ავიღოთ ჩაის წარმოება, რაც საბჭოთა კავშირის დროს ნამდვილად კარგად გამოსდიოდა ჩვენ ქვეყანას. რამდენჯერმე იყო წამოწყება, რომ ქართული ჩაი ეწარმოებინათ, მაგრამ აღნიშნულმა ბიზნესებმა მხოლოდ რამდენიმე თვე გაძლო(გურიელმა შედარებით დიდი, მაგრამ ეს ზღვაში წვეთია). სიახლე არავისთვის არის ის, რომ ჩვენს ქვეყანაში ნაყოფიერი მიწაა და მრავალი სახის პროდუქტი მოდის, რომლის საზღვარგარეთ გატანაც ხშირად არის პრობლემებთან

დაკავშირებული. ამ წარმოების განვითარების შემთხვევაში კი აქეთ გავხდეთ მომმარაგებლები იმ ქვეყნების, რომლებიდანაც ახლა აღნიშნული პროდუქცია შემოგვაქვს. ჩვენი პროდუქციის საზღვარგარეთ გატანისთვის მთავარი ფაქტორი კი არის საგარეო ურთიერთობები. სწორი საგარეო პოლიტიკა განაპირობებს იმასაც, რომ საერთაშორისო ბაზარზე მართივად გავიტანოთ ჩვენი პროდუქცია. ეს ნამდვილად გადაჭრის ზემოთ აღნიშნულ სამ პრობლემას.

ჩვენ, როგორც ეკონომიკურ თავისუფლების მომხრეებს გვნამს, რომ საქართველოს ეკონომიკის მთავარი მამოძრავებელი ძალა უნდა იყოს კერძო სექტორი. შესაბამისად, სახელმწიფო უნდა იქცეს მის ხელშემწყობად. იმისათვის, რომ ქვეყანაში შეიქმნას მეტი სამუშაო ადგილი, გაჩნდეს სტიმული ბიზნესის საწარმოებლად და შემოვიდეს უცხოური ინვესტიციები, აუცილებელია შემდეგი ნაბიჯების გადადგმა: იმისათვის, რომ უცხოურმა თუ ქართველმა ბიზნესმენმა დაიწყოს საქმიანობა, აუცილებელი წინაპირობაა რომ მან დაცულად იგრძნოს საკუთარი თავი და საკუთრება. ამისათვის ჩვენ გავატარებთ რეფორმებს სასამართლო და ძალოვან უწყებებში - ერთხელ და სამუდამოდ საქართველოში უნდა გაჩნდეს შეგრძნება, რომ უკლებლივ ყველა სამართლებრივ დავაში გაიმარჯვებს პატიოსანი და მართალი მხარე, საკუთრება კი საიმედოდ იქნება დაცული კრიმინალისგან და განსაკუთრებით სახელმწიფოსგან. მცირე და საშუალო ბიზნესს მაქსიმალურად უნდა შეუმცირდეს საგადასახადო ტვირთი. ჩვენ საკანონმდებლო დონეზე გავაუქმებთ პატიმრობას ეკონომიკური დანაშაულისთვის, რაც კიდევ უფრო მეტად შეუწყობს ხელს ქვეყანაში ბიზნესის წარმოებისთვის სტიმულის გაჩენას. მიუხედავად ყველაფრისა, ეკონომიკა ვერ გაიზრდება პირდაპირი და პორტფელური უცხოური ინვესტიციების გარეშე. ამიტომაც, ქვეყნის ეკონომიკურმა და დიპლომატიურმა უწყებებმა ერთობლივ რეჟიმში უნდა იზრუნონ იმისთვის, რომ საერთაშორისო დონეზე საქართველო გახდეს მიმზიდველი ინვესტორთათვის, გაიზარდოს ქვეყნის საინვესტიციო გარემოს ცნობადობა და სანდოობა.

თუმცა ჩვენთვის ნათელია, რომ რეკლამა მხოლოდ დასაწყისია: იმისათვის, რომ გლობალიზებულ, მსოფლიოს ისტორიაში ყველაზე ღია სამყაროში უცხოელმა ინვესტორებმა ფული საქართველოში დააბანდონ და არა სხვაგან, ჩვენ მათ უნდა შევთავაზოთ შემდეგი პირობები: დაბალი გადასახადები, დაცული საკუთრება, კრიმინალის დაბალი დონე, ბიზნესისადმი კეთილგანწყობილი მთავრობა და სამართლიანი, მიუკერძოებელი სასამართლო სისტემა. კიდევ ერთი სფერო, რომელიც ჩვენი თვალთახედვით რეფორმას საჭიროებს, არის სოფლის მეურნეობა. მისი დღევანდელი ეფექტიანობა მართივად ჩანს: სოფლის მეურნეობაში დღეს-დღეისობით ქვეყნის სამუშაო ძალის ნახევარია დასაქმებული, რომელიც მთლიანი შიდა პროდუქტის მხოლოდ და მხოლოდ 9%-ს აწარმოებს. ჩვენი გამოსავალს ვხედავთ სოფლად მაცხოვრებელი მოსახლეობის მომსახურებისა და ინდუსტრიულ სფეროში დასაქმებაში. ქვეყანაში შეიქმნება ახალი სამუშაო ადგილები და გაჩნდება მოთხოვნა შრომით ბაზარზე. თუმცა ჩვენს სოფლად მცხოვრებ თანამოქალაქეებს აქვთ დაბრკოლება: ბევრი სოფელი მონყვეტილია რეგიონულ ცენტრს, რაც ადგილობრივებს არაერთ პრობლემას უქმნის. ჩვენ საბიუჯეტო ხარჯები უნდა მივმართოთ სწორედ ასეთ ადგილებში გზების დასაგებად. ჩვენ ვთვლით, რომ ესაა საუკეთესო სამთავრობო ინვესტიცია, რომელსაც აქვს მრავალი დადებითი გარეგანი ეფექტი - გზები ერთმანეთთან დააკავშირებენ მონყვეტილ დასახლებებს, რაც პირდაპირ იმოქმედებს ეკონომიკური აქტივობის ზრდაზე, აგრეთვე გზების მშენებლობისას დასაქმდებიან ადგილობრივები

განათლება

ეს საკითხი, ჩემი აზრით ყველაზე სავალალო მდგომარეობაშია. ჩვენ ქვეყანაში სწავლის და განათლების დონე კრიტიკულად დაბალია. ესეც ნაწილობრივ საბჭოთა კავშირის ბრალია. კერძოდ, იდეოლოგია რომელიც იმ დროს ჩამოუყალიბდა თაობას დღემდე ხელს გვიშლის ცხოვრებაში. მასწავლებლების სწავლების ტიპი და განათლების დონე ვერ ერგება თანამედროვე ჩარჩოებს, ამას სერთიფიკატის გამოცდებიც ამტკიცებს. ამას ემატება სოფლებში განათლების პერსპექტიულობის ვერ დანახვა, ნაწილობრივ სამწუხაროდ შემორჩენილი «ქუჩის ცხოვრების» წესი და სხვა რიგი მიზეზები. ქვეყანაში განათლების დონე ძალიან დიდ ზეგავლენას ახდენს მის განვითარებაზე, ამიტომ დიდი მნიშვნელობა უნდა მივანიჭოთ ამ პრობლემის აღმოფხვრას. ჩემი აზრით გამოსავალი ორ რამეშია პირველი აუცილებელია მასწავლებლებისთვის ხელფასის გაზრდა, რათა მეტი მოტივაცია ქონდეთ, მეტი ყურადღება მიაქციონ სკოლაში გაკვეთილებს და არ ეყადონ «რეპეტიტორობით» საარსებო ტანხების მოძიებას. მეორე და უფრო მნიშვნელოვანი არის თაობის ცვლა. აუცილებელია ახალგაზრდა სერთიფიცირებულ მასწავლებლებს მიეცეთ საშუალება ასწავლონ სკოლებში, რბილად რომ ვთქვათ მხრცოვანი საბჭოთა გადმონაშთების მაგივრად, რომლებიც ღმერთმა იცის როგორ მოხვდნენ სკოლაში. ასევე აუცილებელია, რომ სახელმწიფო არ ჩაერიოს მოზარდი მოქალაქეების ცხოვრებაში სტანდარტიზებული მეთოდებითა და უნიფიცირებული გამოცდებით. სკოლამ მოსწავლეებს უნდა მისცეს პრაქტიკული და საკუთარი სურვილით განსაზღვრული განათლება, რომელიც მათ უმაღლესი განათლების სისტემაში სწავლის გასაგრძელებლად და შრომით ბაზარზე კონკურენტუნარიან კადრად ქცევაში დაეხმარება. მოზარდების აღზრდაში ძირითად როლს ოჯახი და მშობლები ასრულებენ, სწორედ ისინი არიან პირველი „განმანათლებლები“. არანაკლებ მნიშვნელოვანია დაწყებითი საბაზო განათლების ეტაპები, რომელთა განმავლობაში ახალგაზრდები სხვადასხვა სამეცნიერო დისციპლინების შესავალს ეუფლებიან, თუმცა ამასთან ერთად იღებენ პრაქტიკულ ცოდნას და ითვისებენ სამომავლოდ აუცილებელ უნარ-ჩვევებს. სასკოლო სისტემა, რომელიც ჩვენში გამოცდების ჩაბარებაზეა ორიენტირებული, უნდა გარდაიქმნეს არჩევანზე დაფუძნებულ, მოსწავლეთა სხვადასხვა ნიჭისა თუ უნარის წამახალისებელ მექანიზმად. ამ შემთხვევაშიც მშობელს უნდა მიეცეს საშუალება, შვილთან ერთად თავად განსაზღვროს განათლების მიღების სასურველი მოდელი თუ საშუალება.

კიბერუსაფრთხოების

გამომდინარე იქიდან, რომ ჩვენს მაქსის სკოლის სტუდენტები ვართ ორიოდ სიტყვით მინდა ვისაუბრო კიბერუსაფრთხოებაზე, რადგან ეს თემა შედარებით ახლოსაა ჩვენს პროფესიასთან. გაძლიერება კიბეროში თანამედროვე სამყაროში ომის ერთ-ერთი სახეობაა და მნიშვნელოვანია ჩვენი ქვეყანა კარგად მოემზადოს ამასთან გასამკლავებლად. საქართველომ საკუთარ თავზე იგემა კიბერშეტევები 2008 წლის აგვისტოს ომის პერიოდში, ამის შემდეგ საქართველოს მოსახლეობის ინტერნეტიზაციის რიცხვი კიდევ უფრო გაიზარდა, რაც აჩენს იმის საფრთხეს, რომ ჩვენი მოწინააღმდეგე ეცდება მისთვის სასარგებლო ინფორმაცია ამ მეთოდით მოიპოვოს ან მასშტაბური შეტევა განახორციელოს ქვეყნის პოლიტიკურ და ფინანსურ ინსტიტუციებზე. ამიტომ აუცილებელია ამ მიმართულებით ფინანსური რესურსების მობილიზება, რათა ქართველი სპეციალისტები გადავამზადოთ გამოწვევებზე ადეკვატურად საპასუხოდ და თავდასხმის შემთხვევაში არამხოლოდ თავდაცვისთვის ვიყოთ მზად, არამედ კონტრშეტევისთვის მოწინააღმდეგის მიმართულებით.